

TRƯỜNG ĐẠI HỌC VĂN HOÁ HÀ NỘI
KHOA VĂN HÓA DÂN TỘC THIỂU SỐ

-----***-----

CÂU LẠC BỘ CHỮ THÁI CỔ VÀ
CÂU LẠC BỘ VĂN HOÁ DÂN GIAN DÂN TỘC THỔ

Giảng viên hướng dẫn : PGS.TS Tạ Văn Thông

Sinh viên thực hiện : Phạm Thị Phương

HÀ NỘI - 2014

LỜI CẢM ƠN

Tôi xin chân thành gửi lời cảm ơn sâu sắc nhất tới PGS.TS Tạ Văn Thông – Viện Từ điển học và Bách khoa toàn thư Việt Nam, người đã trực tiếp hướng dẫn tôi hoàn thành khóa luận này. Xin cảm ơn các thầy cô trong khoa Văn hóa Dân tộc thiểu số đã tận tình dạy bảo tôi trong quá trình học tập.

Xin được cảm ơn UBND huyện Quỳnh Hợp, Phòng Văn hóa Thông tin Thể thao huyện Quỳnh Hợp, UBND xã Châu Cường, UBND xã Nghĩa Xuân, Câu lạc bộ chữ Thái cổ, Câu lạc bộ Văn hóa dân gian Dân tộc Thổ, Câu lạc bộ Văn học Nghệ thuật huyện Quỳnh Hợp, đã cung cấp nhiều tài liệu cần thiết cho khóa luận. Xin được cảm ơn các già làng, trưởng bản, các nghệ nhân, cảm ơn đồng bào các xã Châu Cường, Châu Quang, Nghĩa Xuân, Văn Lợi, Thọ Hợp đã nhiệt tình giúp đỡ, tạo điều kiện trong quá trình người viết thu thập tư liệu tại địa phương.

Xin cảm ơn các bạn sinh viên trong lớp VHDT16C đã luôn ủng hộ và động viên tôi trong suốt quá trình thực hiện khóa luận này.

Hà Nội, ngày 01 tháng 06 năm 2014

Tác giả

Phạm Thị Phương

MỤC LỤC

MỞ ĐẦU	
1. Lí do chọn đề tài.....	
2. Lịch sử nghiên cứu	
3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu.....	
4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu.....	
5. Phương pháp nghiên cứu	
6. Đóng góp của đề tài.....	
7. Bố cục của đề tài	
CHƯƠNG 1. CƠ SỞ LÝ THUYẾT VÀ THỰC TIỄN.....	
1.1. Cơ sở lý thuyết.....	
1.1.1. Câu lạc bộ.....	
1.1.2. Văn hóa truyền thống và các thành tố trong văn hóa truyền thống.....	
1.2. Người Thái và người Thổ ở Quỳnh Hợp – Nghệ An.....	
1.2.1. Điều kiện tự nhiên, xã hội ở huyện Quỳnh Hợp.....	
1.2.2. Người Thái ở Quỳnh Hợp.....	
1.2.3. Người Thổ ở Quỳnh Hợp.....	
Tiểu kết	
CHƯƠNG 2. THỰC TẾ HOẠT ĐỘNG CỦA CÂU LẠC BỘ CHỮ THÁI CỔ VÀ CÂU LẠC BỘ VĂN HÓA DÂN GIAN DÂN TỘC THỔ Ở QUỲNH HỢP - NGHỆ AN.....	
2.1. Khảo sát hoạt động của Câu lạc bộ Chữ Thái cổ ở Quỳnh Hợp	
2.1.1. Khái quát về Câu lạc bộ.....	
2.1.2. Thực tế hoạt động của Câu lạc bộ.....	
2.2. Khảo sát hoạt động của Câu lạc bộ Văn hóa Dân gian dân tộc Thổ ở Quỳnh Hợp.....	

2.2.1. Khái quát về Câu lạc bộ.....
2.2.2. Thực tế hoạt động của Câu lạc bộ.....
Tiểu kết.....
CHƯƠNG 3. HƯỚNG TỚI MÔ HÌNH CÂU LẠC BỘ TRONG BẢO TỒN DI SẢN VĂN HÓA CÁC DÂN TỘC THIỂU SỐ Ở QUỲ HỢP.....
3.1. Đánh giá chung về hiệu quả của Câu lạc bộ Chữ Thái cổ và Câu lạc bộ Văn hóa Dân gian dân tộc Thổ ở Quỳnh Hợp.....
3.1.1. Về Câu lạc bộ Chữ Thái cổ.....
3.1.2. Về Câu lạc bộ Văn hóa Dân gian dân tộc Thổ
3.1.3. Những bài học kinh nghiệm từ thực tế hoạt động của hai Câu lạc bộ.....
3.2. Chủ trương đường lối về văn hóa truyền thống của Đảng và Nhà nước
3.3. Phương hướng và một số giải pháp đối với Câu lạc bộ văn hóa ở địa phương.....
3.3.1. Phương hướng chung.....
3.3.2. Biện pháp cụ thể.....
3.3.3. Một số mô hình nhằm bảo tồn văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số ở Quỳnh Hợp.....
KẾT LUẬN.....
THƯ MỤC THAM KHẢO
PHỤ LỤC

MỞ ĐẦU

1. Lí do chọn đề tài

Nền văn hóa của mỗi dân tộc thường có những sắc thái riêng biệt. Cái làm nên sắc thái đó chính là các giá trị văn hóa phi vật thể trong phong tục tập quán, lễ hội các làn điệu dân ca, các câu truyện cổ, ngôn ngữ..., là các giá trị văn hóa vật thể trong kiến trúc, ẩm thực,... đã được chắt lọc và lưu truyền lại từ đời này qua đời khác. Sắc thái đó là cái để phân biệt và khẳng định giá trị tồn tại và phát triển của mỗi dân tộc trong cộng đồng các dân tộc.

Đồng bào 3 dân tộc anh em Kinh, Thái, Thổ ở Quỳnh Hợp (Nghệ An) đã trải qua nhiều thăng trầm trong tiến trình lịch sử, trong quá trình tồn tại và phát triển này mỗi dân tộc đều tạo dựng và chắt lọc được những gia tài văn hóa đặc sắc riêng trong tổng thể các giá trị đáng tự hào của vùng đất Quỳnh Hợp.

Hiện nay, khi nước ta đang vận hành theo cơ chế thị trường, không ít các yếu tố văn hóa ngoại lai đã du nhập và làm nảy sinh những thói quen, nếp sống khác lạ của xã hội tiêu dùng và thực dụng. Điều đáng phải suy nghĩ là nhiều phong tục tốt đẹp, các giá trị văn nghệ, văn hóa dân gian ở Quỳnh Hợp đang bị mai một dần.

Có những thanh thiếu niên, là con em dân tộc Thái sinh ra và lớn lên trong không gian bản làng, nhưng khi được hỏi về chữ Thái cổ thì họ vô cùng ngỡ ngàng và lảng tránh câu trả lời. Hay các học sinh, sinh viên con em người Thổ nhưng khi được hỏi về các giá trị văn hóa dân gian dân tộc thổ thì họ trở nên rụt rè không dám tự nhận là mình biết. Thực trạng các giá trị văn hóa vật thể, phi vật thể đang ngày càng bị rơi vào quên lãng là một thực tế đáng buồn, không chỉ là nỗi lo của các cán bộ văn hóa mà còn là nỗi lo của cả cộng đồng các dân tộc Thái, Thổ. Chính vì vậy, từ năm 2003 UBND huyện Quỳnh Hợp đã thành lập nhiều câu lạc bộ như: Câu lạc bộ Chữ Thái cổ, Câu lạc bộ Văn hóa Dân

gian dân tộc Thổ và các câu lạc bộ khác. Mỗi câu lạc bộ tuy có nhiệm vụ riêng nhưng đều chung một mục đích là khôi phục và giữ gìn các giá trị văn hóa của các dân tộc thiểu số trên địa bàn huyện.

Là con em người Việt (Kinh), nhưng sinh ra và lớn lên trong không gian bản làng của đồng bào Thái, Thổ ở huyện Quỳnh Hợp, và hiện là sinh viên năm cuối khoa Văn hóa Dân tộc thiểu số, trường Đại học Văn hóa Hà Nội, tác giả khóa luận này hiểu ý nghĩa và tầm quan trọng của việc bảo tồn, giữ gìn và phát huy các giá trị văn hóa truyền thống các dân tộc thiểu số trên quê hương mình. Chỉ mong muốn khi nói đến đồng bào dân tộc Thái chúng ta luôn được hòa mình vào âm hưởng của làn điệu “nhuôm”, điệu “suôi” hay điệu “lăm” sâu lắng, trữ tình...Mong sao khi nhắc tới đồng bào dân tộc Thổ, chúng ta luôn có ấn tượng sâu sắc và thêm yêu quý, trân trọng cái đẹp, trân trọng cái đẹp trong tình yêu, tình cảm anh em, gia đình gần bó, qua các làn điệu dân ca như “ Đu đu điêng điêng” hay “ Tập tính tập tang”. Làm thế nào giúp được đồng bào người Thái, người Thổ trên quê hương mình có một cái nhìn mới và hướng đi mới trong việc giữ gìn những giá trị văn hóa riêng của mỗi dân tộc.

Từ những thực tế trên đây, đề tài nghiên cứu “ Mô hình câu lạc bộ trong bảo tồn di sản văn hóa các dân tộc thiểu số ở huyện Quỳnh Hợp - Nghệ An (Nghiên cứu trường hợp: Câu lạc bộ Chũr Thái cổ và Câu lạc bộ Văn hóa Dân gian Dân tộc Thổ)” đã được tác giả chọn làm hướng nghiên cứu trong khóa luận này.

2. Lịch sử nghiên cứu

Trong danh mục các công trình nghiên cứu Dân tộc học, có thể gặp nhiều tài liệu về các khía cạnh văn hóa khác nhau của các tộc người trên đất nước ta. Trong đó, ta gặp không ít sự quan tâm đặc biệt tới hai dân tộc Thái, Thổ (là các dân tộc có nguồn gốc xưa gắn liền với quá trình lịch sử khai thiên

lập địa nên nước Việt Nam này). Có thể kể tới một số công trình tiêu biểu như sau:

Viện Dân tộc học (1978), “ *Các dân tộc ít người ở Việt Nam*”, NXB Khoa học xã hội, H.

Trần Bình (2007), “ *Văn hóa các dân tộc thiểu số vùng Tây bắc*”, Giáo trình Đại Học Văn Hóa Hà Nội

Trần Bình (2014), “*Các dân tộc thiểu số ở Việt Nam*”, Nxb Lao động, H.

Tại huyện Quỳnh Hợp, ta cũng gặp được một số công trình liên quan như:

Ninh Viết Giao (2003), “ *Địa chí huyện Quỳnh Hợp*” NXB Nghệ An.

Câu Lạc bộ Văn học nghệ thuật Quỳnh Hợp, “ *Tạp chí văn hóa văn nghệ Quỳnh Hợp*”, NXB Nghệ An.

Câu lạc bộ Văn học nghệ thuật tỉnh Nghệ An, “ *Tạp chí sông Lam*”, Nxb Nghệ An.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu

3.1. Mục đích

Đề tài có mục đích miêu tả thực trạng hoạt động của mô hình các Câu lạc bộ Chũ Thái cổ của dân tộc Thái, Câu lạc bộ Văn hóa dân gian dân tộc Thổ ở Quỳnh Hợp. Từ thực tế này hướng tới việc giới thiệu một mô hình câu lạc bộ hữu ích và khả thi, như một khuôn mẫu để qua đó giữ gìn và phát triển nền văn hóa các dân tộc Thái, Thổ, cũng như các dân tộc khác ở địa phương cũng như nhiều nơi khác của Việt Nam.

3.2. Nhiệm vụ

Thứ nhất: thu thập tài liệu về dân tộc Thái, Thổ và các giá trị văn hóa liên quan.

Thứ hai: đi điền dã tìm hiểu hình thức và hoạt động của mô hình Câu lạc bộ Chũ thái cổ và Câu lạc bộ Văn hóa dân gian dân tộc Thổ.

Thứ ba: miêu tả về các câu lạc bộ nói trên

Thứ tư: Đề xuất ra phương hướng chung và biện pháp cụ thể nhằm nhân rộng và phát triển các mô hình câu lạc bộ phù hợp.

4. Đối tượng và phạm vi nghiên cứu

4.1. Đối tượng

Căn cứ vào mục đích và nhiệm vụ nói trên, đề tài sẽ tập trung tìm hiểu hai Câu lạc bộ Chữ Thái cổ (ở xã Châu Cường huyện Quỳnh Hợp – Nghệ An) và Câu lạc bộ Văn hóa dân gian dân tộc Thổ (xóm Mỏ, xã Nghĩa Xuân huyện Quỳnh Hợp – Nghệ An).

4.2. Phạm vi nghiên cứu

Đề tài tiến hành các nội dung nghiên cứu tại huyện Quỳnh Hợp - Nghệ An, nơi có sự ảnh hưởng rõ của hai câu lạc bộ. Đồng thời đi sâu tìm hiểu các hình thức, nhiệm vụ và thực tế hoạt động của Câu lạc bộ Chữ Thái cổ và Câu lạc bộ Văn hóa dân gian dân tộc Thổ.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Phương pháp điền dã dân tộc học: kết hợp quan sát thực tế với phỏng vấn để thu thập các tư liệu thực tế sinh động phục vụ cho đề tài.

- Phương pháp miêu tả: trình bày thực trạng và đánh giá hoạt động của hai câu lạc bộ nói trên.

6. Đóng góp của đề tài

Đề tài sẽ đóng góp một phần nhỏ vào lí luận trong quản lí văn hóa các dân tộc thiểu số, về phương pháp, mô hình, hoạt động của các câu lạc bộ ở vùng dân tộc thiểu số trong điều kiện hiện nay.

Kết quả của đề tài có thể khẳng định được kết quả thành công ban đầu, khuyến khích và là chỉ dẫn cho việc ra đời các Câu lạc bộ thuộc các loại khác nhau nhằm giữ gìn và phát huy giá trị văn hóa các dân tộc thiểu số ở Quỳnh Hợp cũng như ở cả nước.

7. Nội dung và bố cục

Ngoài phần **Mở đầu, Kết luận và Phụ lục** đề tài gồm ba chương:

Chương 1: Cơ sở lí thuyết và thực tiễn

Chương 2: Thực tiễn hoạt động Câu lạc bộ Chũ Thái cổ và Câu lạc bộ Văn hóa dân gian dân tộc Thổ ở huyện Quỳnh Hợp - Nghệ An

Chương 3: Hướng tới những mô hình Câu lạc bộ trong bảo tồn di sản văn hóa các dân tộc thiểu số huyện Quỳnh Hợp

Ở phần **Phụ lục**, ngoài một số hình ảnh về cảnh quan, cảnh hoạt động của người Thái và Thổ trong Câu lạc bộ, còn có một số mẫu phiếu điều tra, danh sách những người cung cấp thông tin phục vụ khảo sát thực tế.

THƯ MỤC THAM KHẢO

1. Trần Bình (2007), *Văn hóa các dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc*, giáo trình Trường Đại học Văn hóa Hà Nội, H.
2. Trần Bình (2014), *Các dân tộc thiểu số ở Việt Nam*, Nxb Lao động, H.
3. Nguyễn Văn Lợi (2000), *Một số vấn đề chính sách ngôn ngữ ở các quốc gia đa dân tộc*, T/c Ngôn ngữ số một.
4. Hoàng văn Ma (2002), *Về ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam (các ngôn ngữ phía Bắc)*, Nxb Khoa học xã hội, H.
5. Lê Bá Thảo (1997), *Thiên nhiên Việt Nam*, Nxb Khoa học kỹ thuật, H.
6. Tạ Văn Thông, Nguyễn Văn Lợi (2003), *Hướng dẫn dạy kết hợp tiếng Việt và tiếng dân tộc thiểu số*, Nxb Thuận Hóa, Huế.
7. Tạ Văn Thông (2008), *Bốn mươi năm nghiên cứu ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam ở Viện ngôn ngữ học*, T/c Ngôn ngữ số 12 (235)/2008.
8. Trung tâm Khoa học xã hội và Nhân văn Quốc gia (2002), *Cảnh huống và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, H.
9. Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam (1984), *Ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam và chính sách ngôn ngữ*, Nxb Khoa học xã hội, H.
10. Tạ Văn Thông (1993), *Mối quan hệ giữa chữ viết và tiếng nói các dân tộc thiểu số với chữ và tiếng Việt*, trong: Viện Ngôn ngữ học, những vấn đề chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam.
11. Hoàng Tuệ (2001);

- *Về chính sách ngôn ngữ nên có ở Việt Nam đối với các dân tộc thiểu số*
- *Ngôn ngữ dân tộc, ngôn ngữ quốc gia, ngôn ngữ thế giới.*
- *Về vấn đề song ngữ.*
- *Từ song ngữ bất bình đẳng tới song ngữ cân bằng*

Trong, Hoàng Tuệ, Tuyển tập Ngôn ngữ học, Nxb Đại học Quốc gia TP HCM.

12. Hội Văn nghệ dân gian Việt Nam (2011), *Truyện thơ dân gian dân tộc Thái*, Nxb Văn hóa dân tộc, H.
13. Ninh Viết Giao (2003), *Dư địa chí Quỳnh Hợp*, Nxb Nghệ An.
14. Trung tâm Khảo học xã hội và Nhân văn Quốc gia (2002), *Cảnh hướng và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, H.
15. Trường Đại học Tây Bắc (2014), *Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Quốc gia, Ngôn ngữ và văn học vùng Tây Bắc*, Nxb Đại học Sư phạm, H.
16. Tạ Văn Thông (2014), *Chữ viết của dân tộc Thái ở Việt Nam*, trong, Kỷ yếu Hội thảo khoa học Quốc gia về ngôn ngữ và văn học vùng Tây Bắc, Nxb Đại học Sư phạm, H.
17. Đỗ Thị Thu Huyền (2014), *Thơ dân tộc thiểu số vùng Tây Bắc thành tựu và triển vọng*, trong, Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Quốc gia về ngôn ngữ và văn học vùng Tây Bắc, Nxb Đại học Sư phạm, H.
18. Ủy ban Khoa học xã hội Việt Nam (1984), *Ngôn ngữ các dân tộc thiểu số ở Việt Nam và chính sách ngôn ngữ*, Nxb Khoa học xã hội, H.

19. Ủy ban dân tộc (2006), *Tài liệu hội nghị tổng kết công tác bảo tồn và phát huy tiếng nói và chữ viết các dân tộc thiểu số*, H.
20. Viện Khoa học giáo dục (2001), *Nội dung, phương pháp và hình thức tổ chức dạy học ở vùng các dân tộc*, Nxb Đại học Quốc gia, H.
21. Viện Ngôn ngữ học (1993), *Những vấn đề chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Nxb khoa học xã hội, H.
22. Viện ngôn ngữ học (1997), *Cảnh hướng và chính sách ngôn ngữ ở các quốc gia đa dân tộc*, Nxb Khoa học xã hội, H.
23. Viện Ngôn ngữ học (2002), *cảnh hướng và chính sách ngôn ngữ ở Việt Nam*, Nxb Khoa học xã hội, H.
24. Ninh Viết Giao (201), *Truyện cổ dân gian các dân tộc thiểu số Nghệ An*, Nxb Nghệ An.
25. Vũ Tiến Dũng (2014), *Tìm hiểu một số cách xưng hô trong tiếng Thái tiếng Mường*, trong, Kỷ yếu Hội thảo Khoa học Quốc gia về ngôn ngữ và văn học vùng Tây Bắc, Nxb Đại học Sư Phạm, H.
26. Trần Trí Dõi (1999), *Nghiên cứu ngôn ngữ các dân tộc thiểu số Việt Nam*, Nxb Đại học Quốc gia Hà Nội, H.